

UR Skola

**SLUKA
SVENSKA!**

Sluka svenska!

Lärarhandledning

SLUKA SVENSKA!

Serien "Sluka svenska!" riktar sig till elever som läser svenska som andraspråk på låg- och mellanstadiet. Innehållet fokuserar på hörförståelse och uppläsningar av böcker som är olika till sin karaktär både vad gäller språk och innehåll. Här finns lätt dramatiserade berättelser som handlar om skolan, vänskap, konflikter och om hur det kan vara att komma ny till ett land och tvingas hålla sig gömd.

Förord

Vi som arbetar med serien "Sluka svenska!" vet att andraspråksundervisningen skiljer sig åt från klassrum till klassrum. Den språkliga nivån varierar väldigt eleverna emellan och lärarna i svenska som andraspråk arbetar på vitt skilda sätt.

Därför har vi valt lättlästa böcker med bredd – berättelser som både utmanar och bjuder in sina lyssnare. Oftast utspelar sig händelserna i böckerna i en vardagsnära miljö, just för att eleverna ska lära sig ord och begrepp som de har användning för i sin vardag. Vi har också varit noga med att välja berättelser med karaktärer som eleverna har möjlighet att identifiera sig med. Tanken är att berättelserna både ska öva eleverna i hörförståelse och leda till egna reflektioner och spännande samtal i klassrummen.

Vad som därutöver skiljer serien "Sluka svenska!" från gängse ljudböcker är att vi med omsorg valt ljudeffekter och musik som hjälper till att förtydliga och sätta stämning. Tempot i berättelserna är också är lite lugnare än vanligt, för att fler ska kunna hänga med.

Genom "Sluka svenska!" blir vi fler bokslukare. Vi önskar dig och dina elever en trevlig lyssning och hoppas att ni ska tycka lika mycket om böckerna som vi har gjort.

*Lena Ahlström, Kicki Möller och Ida Säll
Projektledare och producenter*

Syfte och mål

Hur tar man sig in i ett nytt språk? Att arbeta med lyssnande är en viktig men ofta bortglömd del i språkutvecklingen för andraspråks elever. Att fångas av en uppläst berättelse ger eleverna inspiration till eget läsande och berättande.

Eleverna träffar på karaktärer som känns verkliga och som det är spännande att följa. Dessa personer råkar ut för problem och komplikationer och ibland står handlingen och väger. Då blir det spännande och intressant för eleverna att få reflektera, samtala och diskutera kring vad som ska hända och hur man kan lösa problemen. Det gör att de förmågor som eftersträvas i ämnet svenska som andraspråk kommer in på ett naturligt sätt i undervisningen.

Att lyssna på en uppläsning både fördjupar och breddar elevernas vardagsspråk. De får till exempelvis lära sig att fnissa, fnittra och le är synonymer till skratta och att viska, ropa och skrika är synonymer till tala. I skönlitteraturen vimlar det av sådana viktiga synonymer, som utvecklar språket i ett meningsfullt sammanhang.

Så här kan du arbeta med inläsningarna

"Sluka svenska!" utgår från kursplanen i svenska som andraspråk och består av inläsning av valda böcker samt lärarhandledning och dessutom programblad med tips till varje bok. Genom inläsningarna kan eleverna ta del av berättelserna både i klassrummet och hemma, både gemensamt och individuellt. Låna gärna boken på bibliote-

ket men glöm inte vikten av att lyssna aktivt tillsammans med eleverna!

Handledning och programblad har inspirerats av cirkelmodellen, genrepedagogik och läsförståelsestrategier, men passar oavsett vilken pedagogisk modell man utgår från i undervisningen.

I en klass med flerspråkiga elever återfinns ofta olika kunskaps- och språknivåer. Förberedelse gör att alla har en chans att hänga med i berättelsen. Att sedan lära sig lyssna aktivt och samtala efter lyssningen kring de olika delarna i berättelsen ökar förståelsen ytterligare.

Arbetsbladen som hör till varje bok vänder sig direkt till eleverna. Här finns ett smörgåsbord av övningar att välja mellan.

Innan lyssning

Det är bra att förbereda eleverna innan ni lyssnar. Det kan till exempel handla om att i förväg gå igenom nya ord, visa bilder och förklara sammanhang. Då har alla en chans att hänga med i handlingen. Ett tips kan vara att utgå från de ord som finns listade i inledningen till varje arbetsblad.

En del av de upplästa böckerna finns översatta till andra språk. Här kan de nyanlända elever som har något av dessa språk läsa bo-

ken i förväg för att bättre förstå uppläsningen.

För att få en förförståelse inför handlingen och samtidigt väcka elevernas nyfikenhet och intresse kan det vara klokt att tillsammans med eleverna titta på omslagsbilden till boken, fundera på rubriken och låta eleverna få förutsäga vad de tror att berättelsen ska handla om.

Ett annat sätt att skapa förförståelse är att du som lärare berättar varför du valt att ni ska lyssna på just den här berättelsen.

Det bästa är att skapa en sådan förförståelse att eleverna fullt ut kan njuta av berättelsen utan att alltför ofta behöva undra över sammanhang eller obekanta ord.

Samtala om vad eleverna ska göra om de ändå stöter på nya obekanta ord i uppläsningen eller inte förstår sammanhanget. Ska de göra tecken för paus, eller ska de skriva ner det obekanta ordet för att ta upp det senare? Finns det fler strategier? Här kan eleverna komma med egna förslag.

Samtala också om hur eleverna lyssnar bäst – kanske med slutna ögon eller kanske lutade över bänken. Ordna en trevlig läsmiljö inför lyssnandet. En vrå med mjuka kuddar, en ”magisk” matta, några tända ljus eller liknande kanske går att ordna för att skapa stämning.

Under lyssning

Att ge eleverna olika uppgifter inför lyssnandet får dem att bli aktiva och koncentrera sig ännu mer. Här är några sådana uppgifter:

LYSSNA EFTER:

- hur uppläsarens röst förändras när det händer något extra spännande.
- hur uppläsaren varierar sin röst när han eller hon läser upp vad olika personer i berättelsen säger.
- andra ljud än uppläsarens röst. Vilka andra ljud kan eleverna höra i den inlästa berättelsen?
- de nya ord som ni gått igenom i förväg. När eleverna hör dem kan de göra tummen upp.
- ett möjligt svar på en av frågorna från programbladet som du valt ut i förväg.

Be eleverna att skapa inre bilder av en person eller en situation när de lyssnar. Samtala också om vad som gör att en uppläsning är bra eller inte.

Efter lyssning

HÄR FÖLJER TIPS ATT ARBETA MED EFTER ATT NI LYSSNAT PÅ DE FÖRSTA DELARNA I BOKEN.

- Låt eleverna sätta sig parvis och skriva ner några nyckelord från det inlästa avsnittet och träna på att sammanfatta avsnittet utifrån dem. Låt dem sedan träna på att återberätta för kamraterna.

- Låt eleverna gå in på internet och hitta bilder som kan knytas till den aktuella uppläsningen. Låt dem arbeta i par och sedan berätta för de andra vilka bilder de valt och hur de tänkt. Låt eleverna använda bilderna för att minnas delar av berättelsen. Använd frågor för att hjälpa minnet: Vad hände när...? Vad gjorde hen då...?
- Låt eleverna ställa egna frågor till texten de lyssnar på.
- Vad handlade den här delen om?
- Vad var det viktigaste i den här delen?
- Fanns det något i den här delen som var svårt att förstå? Vad i så fall?
- Låt eleverna förutsäga vad det kommer att handla om i nästa avsnitt.
- Låt eleverna lyssna och försöka hitta kopplingar till egna erfarenheter och känslor. De kan anteckna när de lyssnar och sedan går man igenom de kopplingar eleverna har gjort.
- När jag hörde att
.....
.....
.....
kom jag att tänka på när
.....
.....
.....
- Utgå från orden i arbetsbladet och be eleverna fylla på fler. Låt det bli en gemensam expertordlista över de ord som är nya för eleverna. Sätt upp den i klassrummet. Fyll på med förklaringar.

**TIPS ATT ARBETA VIDARE KRING NÄR DU
OCH DINA ELEVER LYSSNAT PÅ HELA BOKEN.**

- Låt eleverna sammanfatta hela berättelsen, gärna i bilder, till exempel i form av en serie. Bestäm gärna hur många bilder som ska ingå i serien, så att eleverna väljer ut det viktigaste. Omkring fem bilder kan vara lagom.
- Låt eleverna pröva på att själva vara uppläsare av en dialog eller en text. Låt dem vara teatraliska och pröva på att låta arga, ledsna, förvånade, skräckslagna eller glada och att höja eller sänka rösten vid olika repliker eller delar av texten.
- Låt eleverna bli ”lyssningsexperter” och lyssna efter vilka olika ljud de kan höra under en vanlig dag i skolan. De kan föra ”ljud-dagbok” och sedan jämföra med varandra.

Lärohandledningen är skriven av Annika Löthagen Holm, lärare i svenska som andraspråk sedan mer än 20 år tillbaka. Annika har också varit ansvarig för den sk läskampanjen i Botkyrka och mottog 2004 Svenska Akademiens svensklärarypris. För närvarande arbetar Annika på Vågroskolan i Söderhamn där hon undervisar nyanlända på grundskolans alla stadier.